

Polonia University in Czestochowa

Scientific and pedagogical internship

UKRAINIAN TRADITIONS AND EUROPEAN INNOVATIONS IN PHILOLOGISTS' TRAINING

February 21 – April 3, 2022

**Częstochowa, Republic of Poland
2022**

НАВЧАННЯ ЧИТАННЮ ПРИ ВИВЧЕННІ АРАБСЬКОЇ МОВИ – ТИПОВІ ПОМИЛКИ СТУДЕНТІВ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Заза Ю. Я.

*кандидат філологічних наук
доцент кафедри сходознавства
імені професора Ярослава Дашкевича
Львівський національний університет
імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Читання є когнітивним процесом, що складається з вищих розумових процесів. Вважають, що оволодіння навичкою читання відбувається після набуття вмінь слухати і говорити [4].

І справді, на думку Дж. М. Сайіда, «слухання – це форма читання, оскільки це засіб розуміння та спілкування між мовцем та слухачем, тому й мета слухання і читання є однаковою. Деякі з них вважають, що розгляд слухання як форми читання є природним способом отримання інформації ззовні. Оскільки «читання» за допомогою слуху виникло раніше, ніж «читання» за допомогою органів зору. Новонароджений чує звуки, потім сприймає слова і розуміє їх, перш ніж він вміє читати оком» [1, с. 18].

Цілі читання є різноманітні – це, серед інших, розуміння, навчання, отримання задоволення і визначення ідеї та значення тексту [3].

Читання як навичка охоплює всі види мислення: від оцінки та судження, візуалізації і дедукції до вирішення проблем – все в поєднанні з розумінням [3].

Навичка читання ‘maharat al-Qiraah’ має великий вплив на оволодіння мовою, оскільки покращує орфографічні здібності, розширює його словниковий запас, а також зводить мости між рідною мовою і мовою, що вивчається, у нашому випадку, арабською, підвищуючи його лінгвістичний і когнітивний рівень, стимулюючи комунікативну компетенцію студентів.

Оскільки читання є одним з найскладніших розумових дій, то воно вимагає знання звукової та візуальної форми слова, а також мислення і передбачення значень того, що слова символізують. Це більше схоже на рішення проблем і створення припущень, перевірку висновків. На ранніх етапах навчання читання з-поміж навчальних інструментів

є найважливішим. В рамках послідовної серії етапів попередній готує наступний [2, с. 27].

Зосередимо нашу увагу на вивченні типів читання арабською мовою залежно від способу виконання і докладніше розглянемо типові помилки, що виникають у студентів, що вивчають арабську мову, при читанні вголос.

Залежно від способу виконання, розрізняють такі типи читання:

1. Читання про себе або мовчки *'al-qiraah al-samitah'* – студент читає без звуку; подумки і візуально. Зосереджує увагу на точному розумінні того, що він читає. Одна з найважливіших цілей – тренування швидкості і розуміння цілей та змісту тексту [2, с. 31].

2. Читання вголос *'al-Qiraah al-jahriyah'*: читання голосно (в аудиторії та при виконанні домашнього завдання), з чіткою і правильною вимовою. Основна ціль такого типу читання – для правильна постановка вимови, відтворення складних для українського читача звуків, опанування темпом та інтонацією, додання ситуації мовного бар'єру.

Застосовуючи читання вголос при вивченні арабської мови на початкових етапах вважаємо важливим не виправляти кожен помилку студентів, а лише ті, що спотворюють зміст слів, адже це поглиблює психологічну проблему страху читання. І лише поступово, по мірі зростання впевненості у читанні, варто звертати увагу на інші помилки у читанні, про які мова буде йти далі.

Як зазначено вище, читання – один із основних методів вивчення арабської мови, оскільки запорукою успіху (разом із слуханням говорінням, вивченням граматики) є навичка правильного читання та розуміння текстів.

Практика понад двадцятирічного викладання арабської мови для студентів-арабістів, а також для студентів міжнародного відділення у Львівському національному університеті імені Івана Франка дозволила узагальнити складнощі у навчанні читанню, пов'язані з особливостями фонетичної та морфологічної систем арабської мови та запропонувати успішні апробовані шляхи подолання цих проблем.

Отже, у навчанні студентів читанню варто пам'ятати такі особливості арабської мови:

1. Зв'язок між написаними словами та вимовленими. В арабській мові є такі літери, які пишемо і не вимовляємо, Наприклад, *'al-hamzatu-l-waṣl'*, *'al-'alif at-tafriq'*.

2. Значення багатьох слів відрізняються при однаковому написанні, і різниця між ними – лише короткі голосні *'al-ḥarakāt'*. Наприклад, *'al-aālim'* – вчений; *'al-aālam'* – світ.

3. Деякі літери схожі за формою, вирізняючись лише позицією та кількістю крапок. Із цією особливістю графічної системи арабської мови пов'язана більшість помилок у читанні, що призводить, відповідно, до неправильного розуміння значення слова і його перекладу. Наприклад, 'ḥalaqa' – голити, брити; ḥalaqa' -створювати.

4. Арабська каліграфія є справжнім мистецтвом, культурною гордістю арабського світу. Арабське письмо складається з багатьох видів почерків. Наприклад, друковані тексти -це головно почерк 'al-nash' , релігійна література – 'al-ruqa', at-ta'aliq', а також багато інших типів. Також є типи написаних від руки почерків, складних для прочитання не носіями мови

Зважаючи на вищенаведене, правильно читати арабські тексти допоможуть врахування типових помилок та способи їх уникнення, спричинених вказаними особливостями арабської мови:

1. Звертати увагу на правильне читання кінцевих коротких голосних 'al-ḥarakāt', адже вони не лише змісторозрізнявальні, а є маркерами граматичних функцій. Особливо це стосується імен та дієслів у відмінках 'al-jarr' та 'al-naṣb'. Так, короткий голосний [i] 'kasrah' є показником відмінку імен 'al-jarr', а короткий голосний [a] 'fathah' є показником відмінку 'al-naṣb', короткий голосний [u] 'dammah' є показником відмінку 'al-raḥ' – відмінка, що позначає діяча у імен.

Як показує педагогічний досвід, попри те, що більшість студентів добре засвоюють теоретичні відомості про кінцеві короткі голосні як показники відмінків, на практиці часто не звертають увагу на їх коректну вимову. Це спричинює помилки не лише на орфоепічному, а й на морфологічному, синтаксичному й лексичному рівнях.

2. Неправильна вимова звуків арабської мови, відсутніх в українській мові, таких як задньоязикові, гортанні, глоткові, наприклад, таких, як 'Ḥ Ğ Š'.

Неправильне читання таких звуків вголос не лише призводить до нерозуміння змісту слів, а й формує звичку неправильного їх вживання у подальшій комунікативній практиці і є причиною міжкультурних непорозумінь.

3. Типовою помилкою студентів є читання арабських текстів із інтонацією та темпом, характерними для рідної мови. Приміром, українська мова має значно повільніший темп мовлення, тому неправильне інтонування арабських речень українськими студентами деколи спотворює їх зміст. Зокрема, однією із особливостей арабської синтаксису є дещо інші функції знаків пунктуації, наприклад, окличні

речення не завжди виділені знаком оклику. Наприклад, речення типу 'Ma 'aġmalu al-beit' – 'який гарний будинок'.

Перелічені типи помилок у читанні спричинені тим, що студенти на початкових етапах вивчення арабської мови часто вважають ці зазначені пункти менш важливими, зосереджуючись натомість на вивченні арабського лексикону.

Відсутність достатньої уваги як правильній артикуляції приголосних, так і коротких голосних звуків, а також інтонації та темпу лише поглиблює проблему, адже ігноруючи правильну артикуляцію звуків та інтонування речень, студенти навчаються неправильній вимові, розумінню та перекладу арабських слів.

Зважаючи на наведені проблеми в навчанні читанні арабською мовою пропонуємо:

1. На початковому рівні поєднувати два типи читання вголос та читання мовчки.

Функція читання вголос – навчання правильній артикуляції; постановка правильного темпу та інтонації. Функцією читання мовчки, що максимально наближене до природного темпу читанні є ознайомча. Важливим, особливо на початкових етапах, не лише у аудиторній роботі, а й у читанні вдома застосовувати читання вголос, регулярно пояснюючи його важливість.

2. Починати навчання читання слід із невеликих текстів, у яких наявні усі короткі голосні (до 100 слів), але достатньо швидко (залежно від темпу групи) переходити до текстів, що містять лише кінцеві голосні звуки та завершити повністю неогласованими текстами.

3. Знайомити студентів із зразками різних арабських почерків, пробувати читати нові види письма.

4. Як додатковий критерій заохочення та спосіб концентрації уваги студентів у читанні добре себе показав метод «взаємного читання», коли під контролем викладача читання студента більш слабшого рівня перевіряє та виправляє помилки студент вищого рівня.

Як бачимо, формування навички правильного читання арабських текстів є важливою запорукою успішного вивчення арабської мови. Важливими цілями у навчанні читанню арабською мовою (окрім перелічених вище) вважаємо стимулювання інтересу до читання текстів різних стилів та жанрів, що своєю чергою спонукатиме студентів до читання за межами курсу.

Література:

1. Джамаль Мустафа Сайїд. Методика навчання читання на початковому етапі та фонетичні труднощі у студентів, які вивчають арабську мову в Україні. Сімферополь, 2011. 188 с.
2. Salamiah Ab. Ghani, Suhaila Zailani Hj. Ahmad, Ummu Hani Hj. Hashim, Zuraida Shaadon & Nur Syazwina Mustapa Application of basic skills in reading Arabic text for teaching and learning Maharat Al-Qiraah. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. 59. 26–32 [Електронний ресурс]: www.sciencedirect.com
3. Zurqoni, Retnawati, H., Rahmatullah, S., Djidu, H., & Apino, E. (2020). Has Arabic Language Learning Been Successfully Implemented? *International Journal of Instruction*. 13(4). 715–730. [Електронний ресурс] <https://doi.org/10.29333/iji.2020.13444a>
4. `Istrateġia ħadiśah fi t`alīm al-luġati al-`arabiyyati li-l`nāṭiqīn biġeirihā: at-ṭariqa al-mubaśirah [Електронний ресурс] <https://www.new-educ.com/%D8%A7%D9%84%D8%B7%D8%B1%D9%8A%D9%82%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A8%D8%A7%D8%B4%D8%B1%D8%A9-the-direct-method>